

پادشاه عمان امروز به ایران می‌آید؛ گزارشی از یک سفر دیپلماتیک

میز صلح در تهران

خلیج فارس وزارت امور خارجه درباره دیگر اهداف حضور هیثم بن طارق هم سؤال شد. البته علیرضا عنایتی در پاسخ به این پرسش که با توجه به اظهارنظرهای صورت‌گرفته در چند روز اخیر درباره اهداف این سفر، احتمال نقل و انتقال پیام از سوی آمریکایی‌ها وجود دارد؟ با اظهار بی‌اطلاعی از این موضوع و گمانه‌زنی‌های انجام‌شده، صرفاً عنوان کرد که «من از این موضوع اطلاعی ندارم. این سفر در چارچوب روابط دوجانبه انجام می‌شود و حتما در جریان آن طبق روال این‌گونه سفرها، مقامات عالی‌رتبه دو کشور درباره مسائل منطقه‌ای نیز رایزنی و گفت‌وگو می‌کنند».

سناریوی نخست؛ احیای روابط تهران - قاهره

اتفاقا در راستای گفته علیرضا عنایتی درباره دیدار و گفت‌وگو مقامات عالی‌رتبه دو کشور ایران و عمان ذیل سفر امروز (یکشنبه) هیثم بن‌طارق درخصوص مسائل منطقه‌ای، یکشنبه گذشته پادشاه عمان در سفری رسمی و دوروزه به مصر رفت و با عبدالفتاح السیسی، رئیس‌جمهور این کشور، دیدار و گفت‌وگو کرد. منابع خبری اعلام کردند که پادشاه عمان درباره وساطت میان تهران و قاهره و تلاش برای نزدیک‌کردن روابط دو کشور با عبدالفتاح السیسی رایزنی کرده است.

از این‌رو یکی از سناریوهای محتمل برای سفر پادشاه عمان به ایران ناظر بر تلاش مستقط در جهت بهبود روابط تهران-قاهره است. با توجه به آنکه سال گذشته شاهد سفر رئیس‌جمهور ایران به عمان و همچنین رئیس‌جمهور مصر به مسقط بودیم، می‌توان این گزاره را نزدیک به واقعیت دانست. اتفاقا در همین زمینه دو مقام مصری به‌تازگی به روزنامه نشنال گفته‌اند که انتظار می‌رود تهران و قاهره طی چند ماه آینده، سفیران خود را مبادله کنند. این رخداد بخشی از روندی است که با میانجیگری عمان برای عادی‌سازی روابط بین دو قدرت منطقه‌ای شکل گرفته است. این دو مقام عنوان کردند که «توافق اصولی برای دیدار بین عبدالفتاح السیسی رئیس‌جمهور مصر و ابراهیم رئیسی همتای ایرانی وی صورت گرفته است. بنابراین این نشست احتمالا تا پایان سال برگزار می‌شود». این خبر چند روز پس از سفر سلطان عمان به قاهره و تلاش بن‌طارق در دیدار با عبدالفتاح السیسی با هدف متقاعدکردن رئیس‌جمهوری مصر برای دیدار با سیدابراهیم رئیسی، همتای ایرانی‌اش بود. البته به منوازات تحرکات مسقط دراین‌باره، بغداد هم تلاش‌های میانجیگرانه خود را با میزبانی از مذاکرات ایران و مصر داشت. هرچند قاهره واکنشی جدی و رسمی به این خبرها و احتمال احیای روابط با ایران از خود نشان نداده است، اما محافل منطقه‌ای از گرم‌شدن قریب‌الوقوع روابط در هفته‌های اخیر خبر می‌دهند. آن‌گونه که مطرح است دیپلمات‌های سطوح میانی و نیز مقامات اطلاعاتی و امنیتی ایران و مصر از ماه مارس رایزنی‌های پشت درهای بسته را برای عادی‌سازی روابط انجام داده‌اند که آخرین دور این مذاکرات در اوایل ماه جاری در بغداد برگزار شد. علاوه بر روابط دوجانبه، کاهش تنش در مناطقی که ایران دارای نفوذ قابل توجهی در آن است مانند یمن، لبنان و سوریه نیز مورد بحث قرار گرفته است. گرم‌شدن روابط بین قاهره و تهران لایه جدیدی را به تجدید نظم منطقه‌ای در حال وقوع که چشم‌انداز سیاسی منطقه را تغییر می‌دهد، می‌افزاید.

از این‌رو دو مقام مصری در گفت‌وگو با روزنامه نشنال اعتقاد دارند «عادی‌سازی روابط با ایران، حسن نیت تهران را در رابطه با تلاش‌های قاهره برای ایجاد روابط اقتصادی و تجاری نزدیک‌تر با کشورهایمانند عراق، سوریه و لبنان که تهران در آنها نفوذ قابل توجهی دارد، تضمین می‌کند». البته به گفته این مقامات مصری، قاهره به دنبال متقاعدکردن ایران است. در جهت کاهش حمایت از حماس و جهاد اسلامی نیز هست.

سناریوی دوم؛ از تلاش برای توافق تا عدم تشدید تنش
دکترین عمان در عرصه بین‌المللی وساطت، میانجیگری و نقل و انتقال پیام با هدف حل مسئله است. این سیاست خارجی مسقط به قدری با دستاوردهای جدی و مثبت همراه بوده است که دیگر کشورهای حوزه خلیج فارس از قطر تا امارات و اخیرا عربستان سعودی هم به دنبال «عمانی‌زاسیون» دیپلماسی خود در سطح منطقه و جهان هستند. سیاست تنش صفر با همه کشورها و بازیگران منطقه‌ای و بین‌المللی عملا به زبان گویا و خط تحرکات مسقط بدل شده است. با توجه به اینکه عمان، مؤلفه‌های قدرت را به شکل پررنگ و بارزی در اختیار ندارد، درصدد است با کنشگری در سطح بین‌المللی و ایفای نقش میانجیگر، واسط و نظایر آن به تقویت نفوذ و وزن خود در منطقه و جهان دست یابد.

با در نظر داشتن این واقعیت که احیای برجام کار دشواری است و وضعیت کنونی پرونده فعالیت‌های هسته‌ای افزایش ظرفیت‌های برای میانجیگری در موضوع هسته‌ای

و مذاکرات ایران و آمریکا در جهت احیای برجام کمک کند؛ چراکه موضوع هسته‌ای و احیای برجام، مناقشه‌ای است که احتمالا با نقش آفرینی کشورهای منطقه‌ای حل نمی‌شود.

سناریوی سوم؛ تعیین تکلیف زندانیان دوتابعیتی

تلاش برای تعیین تکلیف زندانیان دوتابعیتی یا پیگیری پروسه زندانیان اتباع دیگر کشورها همواره به‌صورت یک موضوع سنتی از سوی عمانی‌ها در دستور سیاست خارجی‌شان قرار داشته است. بنابراین پررنگ‌ترین سناریویی که می‌تواند در این راستا مورد ارزیابی قرار گیرد، به تبادل زندانیان بازمی‌گردد. در این منظر شاید در سفر اخیر به منطقه غرب آسیا، جیک سالیوان، مشاور امنیت ملی دولت بایدن بسته‌ای از پیشنهادهای ایالات متحده را به طرف عمانی برای گفت‌وگو با ایران منتقل کرده باشد. اما نکته اینجاست که احتمالا این بسته پیشنهادی، نه برای ازسرگیری مذاکرات بلکه درباره آزادی زندانیان دوتابعیتی و نحوه دسترسی ایران به اموال بلوکه‌شده در برخی از کشورهای منطقه و فرامتقه خواهد بود. این سناریو از آن جهت می‌تواند نزدیک به واقعیت باشد که شاهد افزایش فشار برخی از خانواده‌های زندانیان دوتابعیتی در روزها و هفته‌های اخیر علیه کاخ سفید بوده‌ایم.

۳۱ فروردیس (۲۰ آوریل) باقر نمازی، شهروند ایرانی-آمریکایی در نامه‌ای عنوان کرده که جو بایدن، رئیس‌جمهوری آمریکا درخواست او برای ملاقات و گفت‌وگو درباره وضعیت فرزندش (سیامک نمازی) در ایران را نادیده گرفته است. نمازی تأکید کرد که امنیت و سرنوشت پسرش در دست دولت آمریکا قرار دارد و گفت که نیازمند دیدار با جو بایدن است. باقر نمازی در ادامه نامه خود خواستار «تعهد شخصی» بایدن به آزادی فوری تمامی دوتابعیتی‌های زندانی در ایران شد. پدر سیامک نمازی در پایان از رئیس‌جمهوری ایالات متحده خواست تا مانند خانواده‌های دیگر زندانیانی که به خانه بازگشتند، او نیز فرصت دیدار با جو بایدن را بیابد. سیامک نمازی هم در اسفند سال گذشته در گفت‌وگویی تلفنی با کریستین امان‌پور در شبکه خبری سی‌ان‌ان، از جو بایدن خواست به این «کابوس» پایان دهد. او گفت که «امیدش این بود که دولت آمریکا برای شهروندانش تلاش می‌کند اما فهمیدم دولت آمریکا مرا رها کرده است.»

در همین زمینه تورنیوز، پایگاه خبری نزدیک به شورای عالی امنیت ملی نیز پیش‌تر انجام مذاکرات تبادل زندانیان میان تهران و واشنگتن را تأیید کرده بود. منابع خبری غربی نیز از مذاکرات غیرمستقیم میان ایران و آمریکا برای آزادی زندانیان دوتابعیتی از جمله سیامک نمازی در لبنان و قطر خبر داده بودند. مضافا شبکه ان‌بی‌سی خبر داد که آمریکا قرار است موافقت کند که کره‌جنوبی هفت میلیارد دلار از پول‌های مسدودشده ایران در بانک‌هایش را آزاد کند و در عوض ایران زندانی‌های ایرانی-آمریکایی را آزاد کند.

چند روز بعد از نامه‌نگاری باقر نمازی و نیز انتقاد وکیل خانواده نمازی از بی‌پاسخ‌ماندن خواسته آنها برای دیدار با رئیس‌جمهوری و مقامات دولت آمریکا، دوم اردیبهشت/۲۲ آوریل هم یک عضو خانواده مراد طاهباز عنوان و تأکید کرد که آنها هم مانند خانواده نمازی اطمینانی به تلاش دولت بایدن برای آزادی پدرشان ندارد. تارا طاهباز در گفت‌وگو با خبرگزاری رویترز عنوان کرد که از زمان روی کار آمدن جو بایدن، به ما گفته شد موضوع آزادی عزیزان ما در اولویت دولت است، اما هیچ اقدامی نمی‌بینیم و امیدداشتن سخت است. خبرگزاری رویترز در ادامه به نقل از دختر مراد طاهباز به این نکته اشاره کرد که خانواده‌اش و بستگان دو زندانی آمریکایی دیگر در ایران امیدوارند بایدن در نشستی در واشنگتن که قرار است ماه آینده برگزار شود، فرصتی به آنها بدهد تا خواسته‌هایشان را حضوری توضیح دهند.

در همین حال ودانت پاتل، معاون سخنگوی وزارت خارجه آمریکا در پاسخ به سؤالی درباره انتقاد باقر نمازی از جو بایدن رئیس‌جمهوری آمریکا و بی‌پاسخ ماندن درخواست خانواده‌های باقر نمازی، عماد شمرقی و مراد طاهباز با رئیس‌جمهور آمریکا از عملکرد دولت بایدن در این زمینه دفاع کرد. معاون سخنگوی وزارت خارجه ایالات متحده در این زمینه پاسخ صریحی نداد و با بیان کلیاتی عنوان کرد که «آمریکا همیشه از شهروندان آمریکایی که در کشورهای خارجی بازداشت شده‌اند، حمایت خواهد کرد. این امر شامل سیامک نمازی نیز می‌شود.»

پاتل به این نکته اشاره کرد که برای جو بایدن رئیس‌جمهور آمریکا و انتونی بلینکن، وزیر امور خارجه هیچ اولویتی بالاتر از تأمین امنیت آمریکایی‌ها در خارج به‌خصوص کسانی که بازداشت شده‌اند، وجود ندارد. معاون سخنگوی وزارت خارجه آمریکا یادآور شد که مقامات مختلف دولت ایالات متحده به‌صورت منظم با خانواده‌های آمریکایی‌های بازداشت‌شده در ارتباط هستند. پاتل در پاسخ به این پرسش که رئیس‌جمهور آمریکا تاکنون با هیچ‌یک از خانواده‌های زندانیان دوتابعیتی در ایران ملاقات نکرده است، باز هم پاسخ مشخصی نداد و گفت که «مقامات ارشد دولت به‌طور منظم با خانواده‌های شهروندان آمریکایی که بازداشت شده‌اند، تعامل دارند.»

با توجه به فشار خانواده‌های زندانیان دوتابعیتی ایرانی-آمریکایی، این سناریو محتمل است که دولت بایدن با شروغ فصل انتخابات سعی کرده مجددا از کارت عمان که همواره به‌صورت سنتی در موضوعات مربوط به تبادل زندانیان دوتابعیتی یا آزادی زندانیان دیگر کشورها در ایران نقش دارد، استفاده کند تا مشابه موضوع نازنین زاغری و انوشه آشوری، سایر زندانیان دوتابعیتی هم آزاد شوند که یک برگ برنده برای بایدن باشد؛ به‌خصوص که روز جمعه شاهد تبادل «اولیویه وند کاستیل» با اسدالله اسدی بودیم و قبل از آن هم در ۱۱ می / ۲۱ اردیبهشت، «برنارد فیلان» یک تبعه فرانسوی-ایرلندی و «بنجامین بریر» تبعه فرانسوی آزاد شدند. در جریان تبادل اسدی و وند کاستیل، وزارت امور خارجه عمان روز جمعه (۲۶ می/ پنج خرداد) در بیانیه‌ای اعلام کرد که میانج‌گری‌های این کشور بین ایران و بلژیک برای حل مسئله شهروندان بازداشت‌شده دو کشور موفق بوده است. خبر موفقیت میانجیگری عمان بین ایران و بلژیک هم‌زمان با سفر بن‌طارق به تهران گزینه تعیین تکلیف زندانیان دوتابعیتی دیگر را پررنگ‌تر می‌کند؛ به‌ویژه اینکه قطعا رئیس‌جمهوری ایالات متحده برای ترمیم وجهه و چهره خود به بازگشت این زندانیان دوتابعیتی نیاز دارد. البته این احتمال وجود دارد که عمان درخصوص سایر زندانیان دیگر هم وارد مذاکره با تهران شود.

اخبار برگزیده

رئییسی در دیدار دبیرکل اوپک:

اعضای اوپک با تقویت انسجام مانع اختلاف‌اندازی غربی‌ها شوند

رئیس‌جمهوری گفت: برخی کشورهای غربی به دنبال ایجاد تفرقه و اختلاف در میان کشورهای عضو اوپک هستند که در مقابل اعضای اوپک باید با تقویت انسجام میان خود مانع تحقق این اهداف شوند. سیدابراهیم رئیسی ظهر دیروز (شنبه) در دیدار «هیثم الغیص» دبیرکل سازمان اوپک، تعامل سازنده اعضای این سازمان با یکدیگر را عاملی مهم در موفقیت عملکرد این سازمان بین‌المللی دانست و افزود: جمهوری اسلامی ایران همواره همکاری سازنده‌ای با این سازمان داشته و بنای ما تداوم و ارتقای سطح و تقویت این همکاری است، او فلسفه تشکیل سازمان اوپک را حمایت از حقوق تولیدکنندگان نفت و ممانعت از تبعیض علیه آنان عنوان و اظهار کرد: امیدوارم سازمان اوپک در دوره جدید فعالیت بتواند انتهایات را مهار و آرامش را بر بازار نفت حاکم کند. وی تصریح کرد: برخی کشورهای غربی به دنبال ایجاد تفرقه و اختلاف در میان کشورهای عضو اوپک هستند تا از این طریق منافع خود را تأمین کنند که در مقابل این اقدامات، اعضای اوپک باید با تقویت انسجام میان خود مانع تحقق این اهداف شوند. «هیثم الغیص» دبیرکل سازمان اوپک نیز در این دیدار با بیان اینکه جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان یکی از اعضای مؤسس سازمان اوپک همواره همکاری مفید، مؤثر و سازنده‌ای با این سازمان و اعضای آن داشته است، خاطرنشان کرد: ایران چه در سطح وزیر و چه در سطح فنی همواره در مسیر تقویت انسجام و اتحاد اعضای اوپک عمل کرده است. دبیرکل اوپک همچنین با تشریح آخرین وضعیت بازار نفت گفت: امیدوارم با وحدت نظر میان اعضای اوپک و بهره‌مندی از حمایت‌ها و همکاری‌های سازنده جمهوری اسلامی ایران بتوانیم آرامش را بر بازار حاکم کنیم.

علیرضاییکی رمزگشایی کرد

ردپای «دو خانم» در پرونده شاسی‌بلندها

نماینده افشاکننده دریافت خودروهای شاسی‌بلند توسط نمایندگان، ابعاد جدیدی از تخلف قرارداد شرکت خودرویی متخلف با یک شرکت صوری برای اعطای خودروی شاسی‌بلند به نمایندگان را مطرح کرد و گفت: ساختار اداری مجلس مقصر اصلی پرونده خودروهای شاسی‌بلند است. به گزارش منیبان، احمد علیرضاییکی، نماینده مردم تبریز، اسکو و آذرشهر در مجلس یازدهم و نماینده افشاکننده دریافت خودروهای شاسی‌بلند اعطایی از جانب وزارت صمت توسط نمایندگان درباره آخرین ابعاد این موضوع گفت: برخی نمایندگان با اسامی از قبیل دقت‌داران، رانندگان، عروس و دامادشان این خودروها را دریافت کرده‌اند؛ بنابراین این نمایندگان نسبت به فباحت این کار آگاهی داشتند و می‌دانستند این اقدام براننده خانه ملت نیست. او همچنین افزود: امضای رئیس منایح استانی معاونت اجرایی وقت مجلس‌ای نامه خانمی که شرکت صوری و جعلی به نام وی تشکیل شده دیده می‌شود. دقت کنید که «امضای یک مقام ارشد اداری مجلس» در کنار امضای خانمی است که در کوهدشت در حال زراعت است و شرکت به نام این خانم و خواهرش ثبت شده و روحشان هم از این موضوع خبر ندارد. نماینده تبریز، اسکو و آذرشهر با بیان اینکه شرکت خودرویی مذکور برخلاف فرمان هشت‌ماده‌ای رئیس‌جمهور واگذار ی خودرو را خارج از سامانه عمومی انجام داده است، گفت: باید به این تخلف رسیدگی شود که در این واگذاری خلاف مقررات، مشتری خود را چگونه انتخاب کرده است. او ادامه داد: مشتری شرکت خودرویی متخلف در این پرونده، یک شرکت صوری و جعلی است، چگونه یک شرکت صوری طرف قرارداد این شرکت خودرویی قرار گرفته است؟ آیا مقررات اجازه می‌دهد که شرکت خودرویی متخلف با شرکتی که یک میلیون تومان سرمایه دارد و مدیرعامل و رئیس هیئت‌مدیره آن دو خواهری هستند که در کوهدشت مشغول زراعت هستند و روحشان هم از این موضوع خبر ندارد، قرارداد تنظیم کند؟ عضو کمیسیون شوراها و امور داخلی همچنین تصریح کرد که این شرکت از جانب معاونت اجرایی مجلس طرف قرارداد شرکت خودرویی متخلف قرار گرفته است. این اقدامات بسیار عجیب است که چطور حیثیت مجلس در سایه سوءتدبیر به بازی گرفته شده است.

اصلاح و توضیح

در شماره دیروز «شرق» که در آستانه برگزاری دور دوم انتخابات ریاست‌جمهوری ترکیه در گفت‌وگو با جلال خوش‌چهره منتشر شده، در نسخه نهایی نام این چهره روزنامه‌نگار و کارشناس حوزه بین‌الملل سهوا حذف شده است.